

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ: Ανακοινώνεται ότι για τις πληροφορίες στον ηλεκτρονικό αυτό χώρο ισχύει [παραίτηση από ευθύνη και δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας](#).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 23ης Οκτωβρίου 2008 (*)

«Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 89/48/ΕΟΚ – Εργαζόμενοι – Αναγνώριση των διπλωμάτων – Μηχανικός»

Στην υπόθεση C-286/06,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 29 Ιουνίου 2006,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk και R. Vidal Puig, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπούμενου από τον M. Muñoz Pérez, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθού,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, K. Schieman (εισηγητή), J. Makarczyk και L. Bay Larsen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Σεπτεμβρίου 2007,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας,·

– μη αναγνωρίζοντας τα αποκτηθέντα στην Ιταλία επαγγελματικά προσόντα μηχανικού και

– θέτοντας την ακαδημαϊκή αναγνώριση των προσόντων αυτών ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή των μηχανικών που διαθέτουν επαγγελματικούς τίτλους αποκτηθέντες εντός άλλου κράτους μέλους σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές στη δημόσια διοίκηση,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών (ΕΕ 1989, L 19, σ. 16), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2001/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2001 (ΕΕ L 206, σ. 1, στο εξής: οδηγία 89/48), και, ειδικότερα, από το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής.

2 Το κύριο νομικό ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι παρεμφερές με το κρινόμενο στην υπόθεση C-274/05, Επιτροπή κατά Ελλάδας, η απόφαση επί της οποίας εκδόθηκε σήμερα (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή). Αμφότερες οι υποθέσεις αφορούν το κατά πόσον χωρεί επίκληση των διατάξεων της οδηγίας 89/48 προκειμένου να υποχρεωθεί ένα κράτος μέλος να αναγνωρίσει διπλώματα τα οποία, κατόπιν σπουδών που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφός του, χορηγούνται από τις αρχές άλλου κράτους μέλους.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Από την τρίτη και την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/48 προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η θέσπιση ενός γενικού συστήματος αναγνώρισης διπλωμάτων, προς διευκόλυνση των Ευρωπαίων πολιτών κατά την άσκηση όλων των επαγγελματικών δραστηριοτήτων για τις οποίες το κράτος μέλος υποδοχής απαιτεί μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, εφόσον διαθέτουν διπλώματα που τους προετοιμάζουν για τις δραστηριότητες αυτές, πιστοποιούν τη συμπλήρωση κύκλου σπουδών διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών και έχουν χορηγηθεί εντός άλλου κράτους μέλους.

4 Η πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/48 έχει ως εξής:

«[...] όσον αφορά τα επαγγέλματα, για την άσκηση των οποίων η Κοινότητα δεν έχει ορίσει το ελάχιστο επίπεδο των αναγκαίων προσόντων, τα κράτη μέλη διατηρούν την ευχέρεια να ορίζουν το επίπεδο αυτό, ούτως ώστε να εγγυώνται την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στο έδαφός τους. [...] ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν μπορούν, χωρίς να παραγνωρίζουν τις υποχρεώσεις που ορίζονται στο άρθρο [10 ΕΚ], να επιβάλλουν σε υπήκοο κράτους μέλους να αποκτήσουν προσόντα τα οποία τα εν λόγω κράτη μέλη απλώς περιορίζονται να ορίζουν με αναφορά στα διπλώματα που χορηγούνται στα πλαίσια του εθνικού εκπαιδευτικού τους συστήματος, ενώ ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη αποκτήσει το σύνολο ή μέρος των προσόντων αυτών σε άλλο κράτος μέλος. [...] κατά συνέπεια, κάθε κράτος μέλος υποδοχής στο οποίο είναι κατοχυρωμένο νομοθετικά ένα επάγγελμα είναι υποχρεωμένο να λαμβάνει υπόψη του τα προσόντα που αποκτώνται σε άλλο κράτος μέλος και να εκτιμά αν αυτά αντιστοιχούν στα προσόντα που απαιτείται».

5 Το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/48 ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοείται:

α) ως δίπλωμα, οποιοδήποτε δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλος τίτλος ή οποιοδήποτε σύνολο τέτοιων διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή άλλων τίτλων:

– που έχει χορηγηθεί από αρμόδια αρχή κράτους μέλους, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους μέλους,

– από το οποίο προκύπτει ότι ο κάτοχός του έχει περατώσει με επιτυχία κύκλο μεταδευτεροβάθμιων σπουδών διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών ή μερική παρακολούθηση ισοδύναμης διάρκειας σε πανεπιστήμιο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή άλλο ίδρυμα ισότιμου επιπέδου και, ενδεχομένως, ότι έχει περατώσει με επιτυχία την επαγγελματική εκπαίδευση που απαιτείται επιπλέον του κύκλου μεταδευτεροβάθμιων σπουδών και

– από το οποίο προκύπτει ότι ο κάτοχός του διαθέτει τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα για να αναλάβει ή να ασκήσει επάγγελμα που είναι νομοθετικά κατοχυρωμένο στο εν λόγω κράτος μέλος,

εφόσον η εκπαίδευση που πιστοποιείται από το εν λόγω δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλο τίτλο έχει πραγματοποιηθεί κατά το μεγαλύτερο της μέρος στην Κοινότητα, ή εφόσον ο κάτοχος του έχει τριετή επαγγελματική πείρα που βεβαιούται από το κράτος μέλος το οποίο έχει αναγνωρίσει ένα εξωκοινοτικό δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλο τίτλο.

Εξομοιώνεται προς δίπλωμα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, οποιοδήποτε δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλος τίτλος ή οποιοδήποτε σύνολο τέτοιων διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή άλλων τίτλων έχει χορηγηθεί από αρμόδια αρχή σε κράτος μέλος, εφόσον πιστοποιεί εκπαίδευση που έχει πραγματοποιηθεί εντός της Κοινότητας και που αναγνωρίζεται από αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους ως ισοτίμου επιπέδου και εφόσον παρέχει τα ίδια δικαιώματα πρόσβασης ή άσκησης ενός νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος».

6 Το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 89/48 ορίζει:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους οι οποίοι επιθυμούν να ασκήσουν ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή μισθωτοί, νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος υποδοχής.»

7 Το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 89/48 ορίζει ότι κράτος μέλος το οποίο εξαρτά την πρόσβαση σε επάγγελμα από την κατοχή διπλώματος δεν δύναται να αρνείται σε κοινοτικό υπήκοο την πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό, λόγω ελλείψεως προσόντων, εφόσον ο αιτών αποδεικνύει ότι έχει τα οριζόμενα από τη διάταξη αυτή προσόντα. Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, οσάκις ο αιτών κατέχει δίπλωμα το οποίο απαιτείται από άλλο κράτος μέλος για την πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα ή την άσκησή του στο έδαφός του και το οποίο έχει αποκτηθεί εντός κράτους μέλους.

8 Κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 της οδηγίας 89/48, το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής επιτρέπει στο κράτος μέλος υποδοχής, υπό τις προϋποθέσεις που το εν λόγω άρθρο ορίζει, να υποχρεώσει τον αιτούντα να αποδείξει ότι έχει συγκεκριμένης διάρκειας επαγγελματική πείρα, να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση προσαρμογής επί τρία έτη κατ' ανώτατο όριο ή να υποβληθεί σε δοκιμασία επάρκειας (στο εξής: αντισταθμιστικά μέτρα). Το

άρθρο 4 θέτει επίσης ορισμένους κανόνες και όρους εφαρμογής των μέτρων αυτών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αναπλήρωση των ελλείψεων στην εκπαίδευση του αιτούντος.

9 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/48, το κράτος μέλος υποδοχής δέχεται, ως απόδειξή του ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 3 και 4, τις βεβαιώσεις και τα έγγραφα που έχουν εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και τα οποία πρέπει να υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος, προς υποστήριξη της αίτησής του για άσκηση του σχετικού επαγγέλματος.

Η εθνική νομοθεσία

10 Η σχετική με τα πανεπιστημιακά διπλώματα ρύθμιση της ισπανικής νομοθεσίας διακρίνει μεταξύ δύο κατηγοριών διπλωμάτων, ήτοι μεταξύ «επίσημων διπλωμάτων», το κύρος των οποίων αναγνωρίζεται σε όλη την Ισπανία και με τα οποία καθίσταται δυνατή η πρόσβαση στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, και «μη επίσημων διπλωμάτων», τα οποία χορηγούνται από τα πανεπιστήμια, αλλά, μεταξύ άλλων, δεν παρέχουν πρόσβαση στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα. Το ζήτημα ρυθμίζεται με τον οργανικό νόμο 6/2001, περί πανεπιστημίων, της 21ης Δεκεμβρίου 2001 (BOE αριθ. 307, της 24ης Δεκεμβρίου 2001, σ. 49400).

11 Το άρθρο 34 του οργανικού νόμου 6/2001 ορίζει:

«Καθορισμός των πανεπιστημιακών διπλωμάτων και των γενικών κατευθύνσεων των αντίστοιχων προγραμμάτων σπουδών.

1. Τα επίσημα πανεπιστημιακά διπλώματα που ισχύουν σε όλη την επικράτεια, καθώς και οι γενικές κατευθύνσεις των προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν στην απόκτησή τους ορίζονται από την κυβέρνηση είτε κατόπιν δικής της πρωτοβουλίας, μετά από διαβούλευση με το συμβούλιο πανεπιστημιακού συντονισμού, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας του συμβουλίου.

2. Τα διπλώματα της προηγούμενης παραγράφου, τα οποία περιλαμβάνονται στον κατάλογο των εγκεκριμένων από την κυβέρνηση επίσημων πανεπιστημιακών διπλωμάτων, χορηγούνται στο όνομα του Βασιλιά από τον πρύτανη του πανεπιστημίου που τα απένειμε.

3. Τα πανεπιστήμια δύνανται να παρέχουν εκπαίδευση για την απόκτηση μη επίσημων διπλωμάτων και τίτλων σπουδών, καθώς και διά βίου εκπαίδευση. Τα εν λόγω διπλώματα και τίτλοι δεν έχουν τα αποτελέσματα που ορίζει ο νόμος για τα διπλώματα της παραγράφου 1.»

Η διαδικασία της αναγνώρισης

12 Στην Ισπανία, η οδηγία 89/48 μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το βασιλικό διάταγμα 1665/1991, της 25ης Οκτωβρίου 1991, περί ρυθμίσεως του γενικού συστήματος αναγνώρισης διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν χορηγηθεί εντός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απαιτούν σπουδές διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών (BOE αριθ. 280, της 22ας Νοεμβρίου 1991, σ. 37916, στο εξής: βασιλικό διάταγμα περί αναγνωρίσεως).

13 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος περί αναγνωρίσεως, με το οποίο μεταφέρεται στο ισπανικό δίκαιο το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 89/48, ορίζει τα εξής:

«Οι κανόνες του παρόντος εφαρμόζονται στους υπηκόους κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίοι, όντας κάτοχοι πτυχίου χορηγηθέντος εντός κράτους μέλους της Ένωσης, επιθυμούν να ασκήσουν στην Ισπανία, ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή ως μισθωτοί, νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα, η άσκηση του οποίου προϋποθέτει τριτοβάθμιες σπουδές διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών.»

14 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του εν λόγω βασιλικού διατάγματος:

«Για την πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα, τα διπλώματα που έχουν αποκτηθεί εντός κράτους μέλους και παρέχουν τη δυνατότητα ασκήσεως του ίδιου επαγγέλματος εντός του κράτους αυτού αναγνωρίζονται στην Ισπανία και έχουν τα αποτελέσματα του αντίστοιχου ισπανικού διπλώματος.»

15 Το άρθρο 1, στοιχείο α', του βασιλικού διατάγματος περί αναγνώρισεως, με το οποίο μεταφέρεται στο ισπανικό δίκαιο το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/48, ορίζει τον όρο «δίπλωμα» ως εξής:

«Οποιοδήποτε δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλος τίτλος ή οποιοδήποτε σύνολο τέτοιων διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή άλλων τίτλων που έχει χορηγηθεί από αρμόδια αρχή κράτους μέλους και από το οποίο προκύπτει, αφενός, ότι ο κάτοχός του έχει περατώσει με επιτυχία κύκλο μεταδευτεροβάθμιων σπουδών διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών, ή ισοδύναμης διάρκειας σε περίπτωση μερικής παρακολούθησης, σε πανεπιστήμιο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή άλλο ίδρυμα ισότιμου επιπέδου και, ενδεχομένως, ότι έχει περατώσει με επιτυχία την επαγγελματική εκπαίδευση που απαιτείται επιπλέον του κύκλου μεταδευτεροβάθμιων σπουδών και, αφετέρου, ότι ο κάτοχός του διαθέτει τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα για να αποκτήσει πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα στο εν λόγω κράτος μέλος, εφόσον η εκπαίδευση που πιστοποιείται από το εν λόγω δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλο τίτλο έχει πραγματοποιηθεί κατά το μεγαλύτερό της μέρος εντός της Κοινότητας ή εφόσον ο κάτοχος του έχει τριετή επαγγελματική πείρα που βεβαιούται από το κράτος μέλος το οποίο έχει αναγνωρίσει το δίπλωμα αυτό. [...]»

16 Το άρθρο 1, στοιχείο β', του εν λόγω βασιλικού διατάγματος ορίζει το «νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα» ως εξής:

«[Δραστηριότητα] ή [σύνολο] επαγγελματικών δραστηριοτήτων στις οποίες η πρόσβαση και των οποίων η άσκηση ή ο τρόπος ασκήσεως προϋποθέτουν, ευθέως ή εμμέσως, την κατοχή διπλώματος και οι οποίες συνιστούν επάγγελμα εντός κράτους μέλους».

17 Το άρθρο 3 του βασιλικού διατάγματος περί αναγνώρισεως προβλέπει ότι «νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα», κατά την έννοια του διατάγματος αυτού, αποτελούν τα απαριθμούμενα στο παράρτημα I, στα οποία καταλέγονται τα επαγγέλματα του «μηχανικού έργων οδοποιίας» (ingeniero de Caminos, Canales y Puertos) και του «υπομηχανικού δημοσίων έργων» (ingeniero técnico de obras públicas). Αντιθέτως, το επάγγελμα του «πολιτικού μηχανικού» δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα αυτό.

Η διαδικασία αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας

18 Η προβλεπόμενη στο βασιλικό διάταγμα περί αναγνώρισεως διαδικασία αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων πρέπει να διακρίνεται από τη λεγόμενη διαδικασία «αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας» των πανεπιστημιακών διπλωμάτων. Σκοπός της πρώτης είναι να

ελέγχεται αν ο ενδιαφερόμενος έχει τα απαιτούμενα προσόντα για την άσκηση συγκεκριμένου νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος. Αντιθέτως, σκοπός της διαδικασίας αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας είναι να ελέγχεται το ακαδημαϊκό περιεχόμενο, από πλευράς γνώσεων, των σπουδών που οδήγησαν στην απόκτηση ενός διπλώματος.

19 Η διαδικασία αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας διέπεται από το βασιλικό διάταγμα 285/2004, της 20ής Φεβρουαρίου 2004, περί ρυθμίσεως των προϋποθέσεων αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας και επικυρώσεως των αλλοδαπών διπλωμάτων και τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΒΟΕ αριθ. 55 της 4ης Μαρτίου 2004, σ. 8996, στο εξής: βασιλικό διάταγμα περί αναγνωρίσεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας).

20 Η έννοια της αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας ορίζεται στο άρθρο 3, στοιχεία α και δ, του οικείου βασιλικού διατάγματος ως εξής:

«Στο πλαίσιο του παρόντος βασιλικού διατάγματος:

α) ως αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας προς δίπλωμα που περιλαμβάνεται στον κατάλογο των επίσημων πανεπιστημιακών διπλωμάτων νοείται: η επίσημη αναγνώριση των σπουδών κατόπιν των οποίων χορηγήθηκε το αλλοδαπό δίπλωμα ως ισότιμων με αυτές που απαιτούνται για την απόκτηση διπλώματος που περιλαμβάνεται στον προαναφερθέντα κατάλογο·

β) ως αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας προς ακαδημαϊκό τίτλο πανεπιστημιακών σπουδών στην Ισπανία νοείται: η επίσημη αναγνώριση των σπουδών κατόπιν των οποίων χορηγήθηκε το αλλοδαπό δίπλωμα ως ισότιμων με τις σπουδές που απαιτούνται για την απόκτηση ακαδημαϊκού τίτλου που αντιστοιχεί σε κάποιο από τα επίπεδα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Ισπανία, αλλά όχι σε συγκεκριμένο δίπλωμα.»

21 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος περί αναγνωρίσεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας ορίζει τα αποτελέσματα της εν λόγω αναγνώρισης ως εξής:

«Από το χρονικό σημείο της αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας και της χορηγήσεως της σχετικής βεβαιώσεως, το αλλοδαπό δίπλωμα έχει, σε όλη την επικράτεια, τα ίδια αποτελέσματα που έχει το αντίστοιχο ισπανικό δίπλωμα ή ο ισπανικός ακαδημαϊκός τίτλος, προς τα οποία το αλλοδαπό δίπλωμα αναγνωρίστηκε ως ακαδημαϊκός ισότιμος, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.»

22 Το άρθρο 22 του βασιλικού διατάγματος περί αναγνωρίσεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας, υπό τον τίτλο «Επαγγελματική αναγνώριση των αποκτηθέντων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης διπλωμάτων», ορίζει:

«Η επαγγελματική αναγνώριση των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν χορηγηθεί από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται με τις διαδικασίες που προβλέπονται από τις κοινοτικές οδηγίες και από τις διατάξεις περί μεταφοράς των οδηγιών αυτών στο ισπανικό δίκαιο.»

23 Επιπλέον, η πρώτη πρόσθετη διάταξη του βασιλικού διατάγματος περί αναγνωρίσεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας, με τίτλο «Κοινοτική νομοθεσία», παραπέμπει στην κοινοτική νομοθεσία ως εξής:

«Οι διατάξεις του παρόντος βασιλικού διατάγματος εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων της Συνθήκης Προσχώρησης της Ισπανίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και του παράγωγου κοινοτικού δικαίου.»

Η ρύθμιση του επαγγέλματος του μηχανικού στην Ισπανία και στην Ιταλία

24 Το επάγγελμα του μηχανικού αποτελεί νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα τόσο στην Ισπανία όσο και στην Ιταλία.

– Τα συστήματα εκπαίδευσης

25 Το ιταλικό και το ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι παραπλήσια όσον αφορά τα προσόντα των μηχανικών. Σε αμφότερα τα κράτη μέλη τα προσόντα αυτά αποκτώνται με την ολοκλήρωση τριετούς ή πενταετούς κύκλου μεταδευτεροβάθμιων σπουδών.

26 Στην Ισπανία γίνεται διάκριση μεταξύ πανεπιστημιακού διπλώματος υπομηχανικού (*ingeniero técnico*), το οποίο χορηγείται μετά από σπουδές τριών ετών, και πανεπιστημιακού διπλώματος μηχανικού (*ingeniero*), το οποίο χορηγείται μετά από σπουδές πέντε ετών. Οι κάτοχοι διπλώματος υπομηχανικού μπορούν να λάβουν το δίπλωμα του μηχανικού εφόσον ολοκληρώσουν με επιτυχία τα δύο τελευταία έτη του κύκλου σπουδών που οδηγεί στην απόκτηση αυτού του διπλώματος.

27 Στην Ιταλία γίνεται διάκριση μεταξύ πανεπιστημιακού διπλώματος χορηγούμενου μετά από σπουδές τριετούς διάρκειας (*laurea triennale*), το οποίο βεβαιώνει εκπαίδευση υπομηχανικού (*ingegnere junior*), και διπλώματος μηχανικού, το οποίο χορηγείται μετά από δύο επιπλέον έτη σπουδών μηχανικού (*ingegnere*). Το δίπλωμα αυτό ονομαζόταν παλαιότερα «δίπλωμα ειδίκευσης» (*laurea specialistica*) και, μετά τη μεταρρύθμιση του 2004, ονομάζεται «*laurea magistrale*».

– Οι προϋποθέσεις προσβάσεως στο επάγγελμα του μηχανικού και οι προϋποθέσεις ασκήσεώς του στην Ισπανία και στην Ιταλία

28 Στην Ισπανία, η πρόσβαση στα επαγγέλματα του υπομηχανικού και του μηχανικού προϋποθέτει, καταρχήν, αντίστοιχο επίσημο πανεπιστημιακό δίπλωμα, κατά την έννοια του οργανικού νόμου 6/2001.

29 Στην Ιταλία, η πρόσβαση στα επαγγέλματα του υπομηχανικού και του μηχανικού προϋποθέτει πανεπιστημιακό δίπλωμα, καθώς και επιτυχία στις αντίστοιχες κρατικές εξετάσεις για την πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό (*esame di Stato*) [άρθρο 4 του βασιλικού διατάγματος 2537, της 23ης Οκτωβρίου 1925 (*Gazzetta ufficiale* αριθ. 37, της 15ης Φεβρουαρίου 1926)]. Η εν λόγω κρατική εξέταση περιλαμβάνει, σύμφωνα με τα άρθρα 47 και 48 του προεδρικού διατάγματος 328, της 5ης Ιουνίου 2001 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 190, της 17ης Αυγούστου 2001), τουλάχιστον δύο γραπτές δοκιμασίες, καθώς και μία προφορική και μία πρακτική δοκιμασία. Στους επιτυχόντες των εξετάσεων αυτών χορηγείται άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού (*abilitazione all'esercizio della professione di ingegnere*).

30 Τόσο στην Ισπανία όσο και στην Ιταλία η άσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού προϋποθέτει επίσης εγγραφή στο μητρώο επαγγελματικού συλλόγου. Στην Ισπανία, ανάλογα με την ειδικότητα και την περιοχή, αρμόδιοι είναι διάφοροι επαγγελματικοί σύλλογοι μηχανικών (*colegios de ingenieros*). Στην Ιταλία, μητρώο μηχανικών τηρείται από το συμβούλιο του

Συλλόγου Μηχανικών (Consiglio dell'Ordine degli Ingegneri) σε κάθε επαρχία. Το μητρώο διαιρείται σε δύο τμήματα, στο Α για τους μηχανικούς και στο Β για τους υπομηχανικούς. Σε αμφότερα τα κράτη μέλη η εγγραφή στο μητρώο συλλόγου μηχανικών έχει διαδικαστικό χαρακτήρα και δεν ισοδυναμεί με βεβαίωση των επαγγελματικών προσόντων των ενδιαφερομένων, αλλά σκοπεί μόνο στη διασφάλιση της ασκήσεως του επαγγέλματος σύμφωνα με ορισμένους κανόνες δεοντολογίας.

– Το επάγγελμα του μηχανικού έργων οδοποιίας και του υπομηχανικού δημοσίων έργων στην Ισπανία

31 Όπως προκύπτει από το άρθρο 4 του νόμου της 20ής Ιουλίου 1957, για τη ρύθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης (*BOE* αριθ. 187, της 22ας Ιουλίου 1957, σ. 607), τα πρόσωπα που επιθυμούν να ασκήσουν το επάγγελμα του μηχανικού έργων οδοποιίας πρέπει να είναι κάτοχοι του επίσημου, κατά την έννοια του οργανικού νόμου 6/2001, πανεπιστημιακού διπλώματος του μηχανικού έργων οδοποιίας, το οποίο χορηγείται από τις ισπανικές σχολές μηχανικών έργων οδοποιίας. Το δίπλωμα αυτό του μηχανικού αποκτάται μετά από σπουδές πενταετούς διάρκειας.

32 Πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό έχουν επίσης οι κάτοχοι διπλώματος που χορηγήθηκε εντός άλλου κράτους μέλους και έχει αναγνωριστεί, από επαγγελματικής απόψεως, σύμφωνα με το βασιλικό διάταγμα περί αναγνώρισεως, καθώς και οι κάτοχοι αλλοδαπού πανεπιστημιακού διπλώματος, το οποίο έχει αναγνωριστεί ως ακαδημαϊκώς ισότιμο με το ισπανικό δίπλωμα του μηχανικού έργων οδοποιίας, σύμφωνα με το βασιλικό διάταγμα αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας.

33 Επιπλέον, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, οι ενδιαφερόμενοι, για να ασκήσουν το εν λόγω επάγγελμα, πρέπει να εγγραφούν στο μητρώο του επαγγελματικού συλλόγου μηχανικών έργων οδοποιίας (*Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos*). Η εγγραφή αυτή δεν προϋποθέτει επιτυχία σε εξετάσεις. Οποιοσδήποτε κατέχει το αντίστοιχο δίπλωμα και πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις του νόμου μπορεί να εγγραφεί στο εν λόγω μητρώο.

34 Το δίπλωμα του πολιτικού υπομηχανικού (*ingeniero técnico en construcciones civiles*) αποτελεί επίσημο δίπλωμα, κατά την έννοια του οργανικού νόμου 6/2001, με το οποίο πιστοποιείται εκπαίδευση τριετούς διάρκειας. Το δίπλωμα αυτό καθιστά δυνατή την πρόσβαση, στην Ισπανία, στο νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα υπομηχανικού δημοσίων έργων. Οι κάτοχοι του διπλώματος αυτού μπορούν να λάβουν δίπλωμα μηχανικού έργων οδοποιίας, αφού παρακολουθήσουν επιτυχώς το τέταρτο και το πέμπτο έτος σπουδών στις ισπανικές σχολές μηχανικών έργων οδοποιίας.

– Το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού στην Ιταλία

35 Τα πρόσωπα που επιθυμούν να ασκήσουν στην Ιταλία το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού πρέπει να είναι κάτοχοι, αφενός, πανεπιστημιακού διπλώματος πολιτικού μηχανικού (*laurea in Ingegneria Civile*), ήτοι ενός *laurea magistrale*, το οποίο πιστοποιεί εκπαίδευση πενταετούς διάρκειας, και, αφετέρου, άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού, η οποία χορηγείται κατόπιν επιτυχίας στις κρατικές εξετάσεις. Επιπλέον, τα εν λόγω πρόσωπα πρέπει να εγγραφούν στο μητρώο μηχανικών μιας επαρχίας, και συγκεκριμένα στο τμήμα Α του μητρώου.

Η αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας των επαγγελματικών τίτλων που έχουν αποκτηθεί εντός άλλου κράτους μέλους ως προϋπόθεση της συμμετοχής σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές στη δημόσια διοίκηση.

36 Με την απόφαση MAM/1266/2003 του Υπουργού Περιβάλλοντος της 9ης Μαΐου 2003 (BOE αριθ. 123, της 23ης Μαΐου 2003, σ. 19820), προκηρύχθηκε εσωτερικός διαγωνισμός για την προαγωγή στον βαθμό του ανώτερου τεχνικού στελέχους των αυτοτελών οργανισμών του Υπουργείου Περιβάλλοντος (técnicos facultativos superiores de organismos autónomos del Ministerio de Medio ambiente).

37 Το άρθρο 2 της υπουργικής αποφάσεως MAM/1266/2003, με τίτλο «Προϋποθέσεις ως προς τους υποψηφίους», όριζε:

«2.1 Για να μετάσχουν στις εξετάσεις, οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν, κατά το διάστημα από την τελευταία ημέρα της προθεσμίας υποβολής υποψηφιοτήτων έως την ανάληψη των καθηκόντων τους ως μονίμων δημοσίων υπαλλήλων, τις εξής προϋποθέσεις:

[...]

2.1.4 Διπλώματα: να κατέχουν ή να είναι σε θέση να αποκτήσουν διδακτορικό τίτλο μηχανικού ή αρχιτέκτονα. Προκειμένου περί τίτλων αποκτηθέντων στην αλλοδαπή, πρέπει να κατέχουν πιστοποιητικό ακαδημαϊκής ισοτιμίας.

[...]»

38 Η προϋπόθεση αυτή ίσχυε για όλες τις διαδικασίες επιλογής προσωπικού στη δημόσια διοίκηση.

39 Η πρακτική αυτή κωδικοποιήθηκε εν συνεχεία με την απόφαση APU/423/2005 του Υπουργού Δημόσιας Διοίκησης, της 22ας Φεβρουαρίου 2005, περί κοινής βάσεως των διαδικασιών επιλογής προσωπικού στη δημόσια διοίκηση (BOE αριθ. 48, της 25ης Φεβρουαρίου 2005, σ. 6993).

40 Η παράγραφος 7 της υπουργικής αποφάσεως APU/423/2005, με τίτλο «Προϋποθέσεις ως προς τους υποψηφίους», ορίζει:

«1. Για να μετάσχουν στις εξετάσεις επιλογής, οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν, κατά το διάστημα από την τελευταία ημέρα της προθεσμίας υποβολής υποψηφιοτήτων έως την ανάληψη των καθηκόντων τους ως μονίμων δημοσίων υπαλλήλων, τις ακόλουθες προϋποθέσεις, καθώς και τις προβλεπόμενες από τις αντίστοιχες ειδικές διατάξεις προϋποθέσεις:

[...]

1.3 Διπλώματα: να κατέχουν ή να είναι σε θέση να αποκτήσουν το δίπλωμα που απαιτείται για την πρόσβαση σε συγκεκριμένη θέση ή βαθμό, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην κάθε προκήρυξη. Προκειμένου περί τίτλων κτηθέντων στην αλλοδαπή, πρέπει να κατέχουν πιστοποιητικό ακαδημαϊκής ισοτιμίας.

[...]»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

Οι καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή

41 Στην Επιτροπή υποβλήθηκαν πολλές καταγγελίες λόγω της αρνήσεως των αρμοδίων ισπανικών αρχών, εν προκειμένω του Υπουργείου Ανάπτυξης (Ministerio de Fomento), να δεχθούν τις υποβληθείσες δυνάμει του βασιλικού διατάγματος περί αναγνώρισεως αιτήσεις με αντικείμενο την αναγνώριση των αποκτηθέντων στην Ιταλία επαγγελματικών προσόντων του μηχανικού, ενόψει της ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού έργων οδοποιίας στην Ισπανία.

42 Οι καταγγέλλοντες είναι κάτοχοι επίσημου, κατά την έννοια του οργανικού νόμου 6/2001, διπλώματος πολιτικού υπομηχανικού του Πανεπιστημίου του Alicante, καθώς και διπλώματος πολιτικού μηχανικού του ίδιου πανεπιστημίου, το οποίο δεν αποτελεί επίσημο δίπλωμα, κατά την έννοια του οργανικού νόμου 6/2001, και χορηγήθηκε από το ίδιο πανεπιστήμιο.

43 Δυνάμει της συμβάσεως-πλαισίου με αντικείμενο τη συνεργασία μεταξύ του Πανεπιστημίου του Alicante και του Πολυτεχνείου του Marche (Ιταλία), οι σπουδές «πολιτικού μηχανικού» στο ισπανικό πανεπιστήμιο τελούν υπό τον συντονισμό και την εποπτεία του ιταλικού.

44 Κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως-πλαισίου, το Πολυτεχνείο του Marche αναγνώρισε τα δύο προαναφερθέντα ισπανικά πανεπιστημιακά διπλώματα ως ισότιμα με το ιταλικό πανεπιστημιακό δίπλωμα του πολιτικού μηχανικού (laurea in ingegneria civile) και, συνεπώς, χορήγησε στους κατόχους τους δίπλωμα πολιτικού μηχανικού. Αφού απέκτησαν το δίπλωμα αυτό, οι καταγγέλλοντες πέτυχαν στις κρατικές εξετάσεις στην Ιταλία και έλαβαν, ως εκ τούτου, άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού, με την οποία δύνανται να ασκούν το επάγγελμα του πολιτικού μηχανικού στο εν λόγω κράτος μέλος.

45 Εν συνεχεία, οι καταγγέλλοντες υπέβαλαν στο Υπουργείο Ανάπτυξης αίτηση αναγνώρισης των αποκτηθέντων στην Ιταλία επαγγελματικών προσόντων, ούτως ώστε να αποκτήσουν τη δυνατότητα ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού έργων οδοποιίας στην Ισπανία. Το Υπουργείο απέρριψε τις αιτήσεις τους, με το αιτιολογικό ότι οι καταγγέλλοντες είχαν πραγματοποιήσει το σύνολο των πανεπιστημιακών σπουδών τους στην Ισπανία και ότι, ως εκ τούτου, δεν έχουν εφαρμογή το βασιλικό διάταγμα περί αναγνώρισεως και η οδηγία 89/48.

46 Επιπλέον, σε έναν από τους καταγγέλλοντες αυτούς δεν επιτράπηκε η συμμετοχή σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές του Υπουργείου Περιβάλλοντος (Ministerio de Medio ambiente), με το αιτιολογικό ότι, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση MAM/1266/2003, τα αποκτηθέντα στην αλλοδαπή διπλώματα πρέπει προηγουμένως να αναγνωριστούν ως ακαδημαϊκώς ισότιμα σύμφωνα με το βασιλικό διάταγμα περί αναγνώρισεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας.

Η προειδοποιητική επιστολή και η αιτιολογημένη γνώμη

47 Εκτιμώντας ότι η ισχύουσα στην Ισπανία κανονιστική ρύθμιση είναι αντίθετη στην οδηγία 89/48, η Επιτροπή απέστειλε, στις 22 Δεκεμβρίου 2004, στο Βασίλειο της Ισπανίας έγγραφο οχλήσεως, στο οποίο οι ισπανικές αρχές απάντησαν στις 22 Φεβρουαρίου 2005.

48 Κρίνοντας ανεπαρκείς τις εξηγήσεις των ισπανικών αρχών, η Επιτροπή απηύθυνε, στις 5 Ιουλίου 2005, στο Βασίλειο της Ισπανίας αιτιολογημένη γνώμη στην οποία το εν λόγω κράτος μέλος απάντησε με επιστολή της 20ής Σεπτεμβρίου 2005.

49 Δεδομένου ότι έκρινε ανεπαρκείς και αυτές τις εξηγήσεις, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτιάσεως, σχετικά με τη μη αναγνώριση των προσόντων που αποκτήθηκαν στην Ιταλία μετά από σπουδές στην Ισπανία

50 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή προβάλλει ότι στο πρόσωπο των καταγγελλόντων συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις εφαρμογής της οδηγίας 89/48 και ότι, κατά συνέπεια, οι ισπανικές αρχές ήταν υποχρεωμένες να επιτρέψουν την πρόσβαση των καταγγελλόντων στο επάγγελμα του μηχανικού έργων οδοποιίας στην Ισπανία. Το Βασίλειο της Ισπανίας, μη επιτρέποντας την πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας.

51 Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι οι καταγγέλλοντες σπούδασαν αποκλειστικά στην Ισπανία δεν αναιρεί τη διαπίστωση αυτή. Η οδηγία 89/48 δεν επιβάλλει να έχουν πραγματοποιηθεί οι σπουδές εντός άλλου κράτους μέλους, εκτός του κράτους μέλους υποδοχής. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, από το συνδυασμό των άρθρων 1, στοιχεία α' και β', καθώς και των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 89/48 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται εφόσον το κράτος μέλος εντός του οποίου ο αιτών επιθυμεί να ασκήσει συγκεκριμένο επάγγελμα είναι διαφορετικό από αυτό εντός του οποίου χορηγήθηκε το δίπλωμά του, ανεξαρτήτως του τύπου πραγματοποιήσεων των αναγκαίων για τη χορήγηση του διπλώματος αυτού σπουδών.

52 Το Βασίλειο της Ισπανίας αμφισβητεί το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής, θεωρώντας ότι δεν υφίσταται υποχρέωση αναγνώρισης των επίμαχων διπλωμάτων των καταγγελλόντων, διότι συντρέχουν δύο θεμελιώδεις λόγοι, ήτοι τα πρόσωπα που ζητούν την αναγνώριση των τίτλων τους έχουν εκπαιδευτεί εξ ολοκλήρου στην Ισπανία και επιδιώκουν την αναγνώριση αυτή προκειμένου να ασκήσουν το συγκεκριμένο επάγγελμα και στην Ισπανία,. Πρώτον, το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει ότι, εν προκειμένω, οι διατάξεις της οδηγίας 89/48 δεν έχουν εφαρμογή, καθώς όλα τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά συνέβησαν εντός ενός μόνον κράτους μέλους. Δεύτερον, επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται δολίως ή καταχρηστικούς τους κοινοτικούς κανόνες.

53 Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της αιτιάσεως αυτής, επισημαίνεται ότι η οριζόμενη στο άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/48 έννοια του «διπλώματος» αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του προβλεπόμενου από την οδηγία αυτή γενικού συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

54 Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 4 της οδηγίας 89/48, το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', αυτής ορίζει ότι ο κάτοχος «διπλώματος», κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, το οποίο του παρέχει τη δυνατότητα να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα εντός κράτους μέλους, δύναται να ασκήσει το ίδιο επάγγελμα εντός οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους.

55 Όσον αφορά την εκτίμηση των προσόντων που επικαλούνται οι καταγγέλλοντες, υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι το «δίπλωμα», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/48, μπορεί να συνίσταται από ένα σύνολο τίτλων.

56 Εν συνεχεία, όσον αφορά την προϋπόθεση του άρθρου 1, στοιχείο α΄, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 89/48, οι καταγγέλλοντες πληρούν προδήλως την προϋπόθεση της επιτυχούς περατώσεως, από τον κάτοχο του διπλώματος, κύκλου μεταδευτεροβάθμιων σπουδών διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών σε πανεπιστήμιο. Συγκεκριμένα, από τους τίτλους σπουδών που χορήγησε στους καταγγέλλοντες το Πανεπιστήμιο του Alicante προκύπτει ότι αυτοί περάτωσαν με επιτυχία κύκλο μεταδευτεροβάθμιων σπουδών πενταετούς διάρκειας.

57 Όσον αφορά, εξάλλου, την προϋπόθεση του άρθρου 1, στοιχείο α΄, τρίτη περίπτωση, της οδηγίας 89/48, από τα συνημμένα στο δικόγραφο της προσφυγής έγγραφα προκύπτει ότι στους καταγγέλλοντες χορηγήθηκε δίπλωμα πολιτικού μηχανικού (laurea in ingegneria civile) από το Πολυτεχνείο του Marche, κατόπιν αναγνώρισης των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο του Alicante ως ισότιμων προς τις σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση του διπλώματος αυτού. Από την απόκτηση του διπλώματος αυτού, καθώς και από την επιτυχία των καταγγελλόντων στις κρατικές εξετάσεις στην Ιταλία, κατόπιν των οποίων έλαβαν άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του μηχανικού, συνάγεται ότι οι εν λόγω καταγγέλλοντες διαθέτουν τα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται για την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος στην Ιταλία.

58 Τέλος, δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι επίμαχοι τίτλοι χορηγήθηκαν από αρμόδια αρχή, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις της Ισπανίας και της Ιταλίας, αντιστοίχως, και ότι, ως εκ τούτου, πληρούται η προϋπόθεση του άρθρου 1, στοιχείο α΄, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 89/48.

59 Διαπιστώνεται, συνεπώς, ότι οι καταγγέλλοντες είναι κάτοχοι «διπλώματος», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 89/48, και ότι, ως εκ τούτου, έχουν το δικαίωμα, δυνάμει του άρθρου 3 της οδηγίας αυτής, με την επιφύλαξη τυχόν αντισταθμιστικών μέτρων, να ασκήσουν στην Ισπανία το επάγγελμα που δύνανται, βάσει των διπλωμάτων αυτών, να ασκήσουν στην Ιταλία.

60 Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας, η οδηγία 89/48 ουδόλως θέτει ως προϋπόθεση να έχουν πραγματοποιήσει οι ενδιαφερόμενοι εξ ολοκλήρου ή εν μέρει τις σπουδές τους σε άλλο κράτος μέλος, εκτός του Βασιλείου της Ισπανίας.

61 Επισημαίνεται, συναφώς, ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/48 υποχρεώνει το κράτος μέλος υποδοχής να δέχεται, σε κάθε περίπτωση, ως αποδεικτικό της συνδρομής των προϋποθέσεων αναγνώρισης διπλώματος, τις βεβαιώσεις και τα έγγραφα που έχουν εκδώσει οι αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών. Κατά συνέπεια, το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να εξετάζει επί ποιας βάσεως χορηγήθηκαν τα έγγραφα αυτά, αλλά έχει τη δυνατότητα να ελέγχει τη συνδρομή των προϋποθέσεων εκείνων του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/48 οι οποίες, με βάση το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών, ενδεχομένως να μην πληρούνται.

62 Εξάλλου, μολοντί ο ορισμός της έννοιας του «διπλώματος» του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/48 θέτει ορισμένους περιορισμούς όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας στην περίπτωση προσόντων αποκτηθέντων σε τρίτο κράτος, εντούτοις ούτε το άρθρο 1, στοιχείο α΄, της εν λόγω οδηγίας ούτε οποιαδήποτε άλλη διάταξή της θέτει περιορισμούς

όσον αφορά το κράτος μέλος εντός του οποίου ο αιτών πρέπει να έχει αποκτήσει τα επαγγελματικά προσόντα του.

63 Συγκεκριμένα, από το άρθρο 1, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, προκύπτει σαφώς ότι η εκπαίδευση αρκεί να έχει πραγματοποιηθεί «κατά το μεγαλύτερό της μέρος στην Κοινότητα». Έχει κριθεί ότι η φράση αυτή καλύπτει τόσο την εκπαίδευση που πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου στο κράτος μέλος που χορήγησε τον συγκεκριμένο τίτλο σπουδών, όσο και αυτή που πραγματοποιήθηκε εν μέρει ή εξ ολοκλήρου σε άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-102/02, Beuttenmüller, Συλλογή 2004, σ. I-5405, σκέψη 41).

64 Εξάλλου, δεν υπάρχει λόγος που να δικαιολογεί τέτοιον περιορισμό, καθώς το κύριο ζήτημα, σχετικά με το αν έχει εφαρμογή η οδηγία 89/48, είναι το αν ο αιτών διαθέτει ή όχι άδεια ασκήσεως νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος σε κράτος μέλος. Σύμφωνα με το σύστημα της οδηγίας, ένα δίπλωμα δεν αναγνωρίζεται ως εκ της εγγενούς αξίας της εκπαιδευσεως την οποία αυτό πιστοποιεί, αλλά διότι παρέχει, εντός του κράτους μέλους όπου αυτό έχει χορηγηθεί ή αναγνωρισθεί, πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα (προπαρατεθείσα απόφαση Beuttenmüller, σκέψη 52, και απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2006, C-330/03, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, Συλλογή 2006, σ. I-801, σκέψη 19).

65 Το θεσπιζόμενο με την οδηγία 89/48 γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στηρίζεται, συγκεκριμένα, στη αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τα επαγγελματικά προσόντα. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, ισχύει, ουσιαστικά, το τεκμήριο ότι ο αιτών που έχει λάβει άδεια ασκήσεως νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος σε κράτος μέλος έχει επαρκή προσόντα για την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος στα άλλα κράτη μέλη.

66 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι καταγγέλλοντες έχουν λάβει νομίμως άδεια ασκήσεως του νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος του μηχανικού στην Ιταλία.

67 Εφόσον οι εν λόγω καταγγέλλοντες έλαβαν άδεια ασκήσεως του επίμαχου νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό εντός του οποίου επιζητούν να ασκήσουν το επάγγελμα, είναι προφανές ότι η περίπτωση τους δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καθαρά εσωτερικού χαρακτήρα και, κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία που αντλεί το Βασίλειο της Ισπανίας από την απόφαση της 2ας Ιουλίου 1998, C-225/95 έως C-227/95, Καπασακάλης κ.λπ. (Συλλογή σ. I-4239, σκέψεις 18 και 19). Όπως επισήμανε η Επιτροπή, με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 89/48 δεν έχει εφαρμογή, διότι οι ενάγοντες της κύριας δίκης δεν έχουν εργασθεί, σπουδάσει ή αποκτήσει δίπλωμα εντός άλλου κράτους μέλους.

68 Το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει, ακόμη, ότι η εφαρμογή της οδηγίας 89/48 παρέχει δυνατότητα καταστρατηγήσεως της διακρίσεως που εισάγει ο οργανικός νόμος 6/2001 μεταξύ επίσημων και μη επίσημων διπλωμάτων, διά της συνάψεως μιας απλής συμβάσεως ιδιωτικού δικαίου μεταξύ δύο πανεπιστημίων, δυνάμει της οποίας πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους αναγνωρίζει αυτομάτως τα μη επίσημα διπλώματα ενός ισπανικού πανεπιστημίου. Υπενθυμίζει ότι το δίπλωμα του «πολιτικού μηχανικού» που επικαλούνται οι καταγγέλλοντες δεν είναι επίσημο, αλλά μη επίσημο δίπλωμα του Πανεπιστημίου του Alicante, το οποίο, σύμφωνα με τον οργανικό νόμο του 6/2001, δεν έχει τα έννομα αποτελέσματα των επίσημων διπλωμάτων και, συνεπώς, δεν ισχύει για ακαδημαϊκούς ή επαγγελματικούς σκοπούς στην Ισπανία. Επομένως, οι

καταγγέλλοντες δεν θα μπορούσαν να ασκήσουν στην Ισπανία το επάγγελμα του μηχανικού έργων οδοποιίας με βάση τους τίτλους που απέκτησαν εντός του κράτους μέλους αυτού. Η επίκληση των διατάξεων της οδηγίας 89/48 από τους καταγγέλλοντες που πραγματοποίησαν τις σπουδές τους εξ ολοκλήρου στην Ισπανία, προκειμένου να επιτύχουν, παρά ταύτα, πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό, πρέπει, συνεπώς, να χαρακτηριστεί ως δόλια ή καταχρηστική.

69 Βεβαίως, οι υπήκοοι κράτους μέλους δεν πρέπει να προσπαθούν να αποφεύγουν καταχρηστικά την υπαγωγή τους στην εθνική νομοθεσία στηριζόμενοι στις ευχέρειες που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο. Δεν μπορούν να επικαλούνται καταχρηστικώς ή δολίως τους κοινοτικούς κανόνες (αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1979, 115/78, Knoors, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 169, σκέψη 25, της 3ης Οκτωβρίου 1990, C-61/89, Bouchoucha, Συλλογή 1990, σ. I-3551, σκέψη 14, της 9ης Μαρτίου 1999, C-212/97, Centros, Συλλογή 1999, σ. I-1459, σκέψη 24, και της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, C-196/04, Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas, Συλλογή 2006, σ. I-7995, σκέψη 35).

70 Τα εθνικά δικαστήρια, πάντως, μπορούν να λαμβάνουν υπόψη κατά περίπτωση, βασιζόμενα σε αντικειμενικά στοιχεία, την καταχρηστική ή δόλια συμπεριφορά των ενδιαφερομένων και να μην εφαρμόζουν, ενδεχομένως, υπέρ αυτών τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου τις οποίες αυτοί επικαλούνται, αλλά οφείλουν επίσης, κατά την εκτίμηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς, να λαμβάνουν υπόψη τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκουν οι οικείες διατάξεις (προπαρατεθείσα απόφαση Centros, σκέψη 25).

71 Σκοπός του γενικού συστήματος αναγνώρισης της οδηγίας 89/48 είναι να μπορούν οι υπήκοοι ενός κράτους μέλους που διαθέτουν άδεια ασκήσεως νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος εντός κράτους μέλους να έχουν πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα εντός άλλων κρατών μελών.

72 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι ο υπήκοος κράτους μέλους που επιθυμεί να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα επιλέγει να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτό στο κράτος μέλος της προτίμησής του δεν συνιστά αυτό καθαυτό κατάχρηση του γενικού συστήματος αναγνώρισης που θεσπίζει η οδηγία 89/48. Συγκεκριμένα, σε μια ενιαία αγορά, το δικαίωμα των υπηκόων κράτους μέλους να επιλέξουν το κράτος μέλος εντός του οποίου επιθυμούν να αποκτήσουν τα επαγγελματικά προσόντα τους είναι συμφυές με τις θεμελιώδεις ελευθερίες που διασφαλίζει η Συνθήκη.

73 Από τις εκτιμήσεις αυτές προκύπτει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας υποχρεούται, από το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 89/48, με την επιφύλαξη τυχόν αντισταθμιστικών μέτρων, να αναγνωρίζει τα ιταλικά διπλώματα μηχανικού όχι μόνο σε περίπτωση που οι σπουδές κατόπιν των οποίων αυτά χορηγήθηκαν έχουν πραγματοποιηθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στην Ιταλία, αλλά και σε περίπτωση που τα διπλώματα έχουν χορηγηθεί από τις αρμόδιες ιταλικές αρχές κατόπιν σπουδών που πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου στην Ισπανία.

74 Εν πάση περιπτώσει, όπως επισημαίνει το Βασίλειο της Ισπανίας με το υπόμνημά του αντικρούσεως, αντιθέτως προς ό,τι αφήνεται να εννοηθεί με τα αιτήματα της κρινόμενης προσφυγής λόγω παραβάσεως, η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής δεν αφορά γενική άρνηση των αρμοδίων ισπανικών αρχών να αναγνωρίσουν οποιοδήποτε επαγγελματικό προσόν μηχανικού έχει αποκτηθεί στην Ιταλία, αλλά μόνον την άρνηση αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων μηχανικού που αποκτήθηκαν στην Ιταλία, κατόπιν

πανεπιστημιακών σπουδών που πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου στην Ισπανία. Επομένως, το διατακτικό της παρούσας αποφάσεως πρέπει να περιοριστεί αναλόγως.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως, που αφορά την επιβολή της αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας τίτλων που έχουν αποκτηθεί εντός άλλου κράτους μέλους ως προϋποθέσεως για τη συμμετοχή του κατόχου τους σε διαγωνισμό για εσωτερικές προαγωγές στην ισπανική δημόσια διοίκηση

75 Με τη δεύτερη αιτίασή της, η Επιτροπή επικρίνει την επιβαλλόμενη από τις υπουργικές αποφάσεις MAM/1266/2003 και APU/423/2005 υποχρέωση αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας όλων των χορηγηθέντων στην αλλοδαπή διπλωμάτων, στο πλαίσιο των προαγωγών εντός της δημόσιας διοίκησης. Η υποχρέωση αυτή είναι αντίθετη στο άρθρο 3 της οδηγίας 89/48, το οποίο έχει εφαρμογή τόσο για την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος όσο και για την πρόσβαση σε αυτό.

76 Κατά συνέπεια, για τον υπήκοο κράτους μέλους που ασκεί το επάγγελμα του μηχανικού εργαζόμενος στη δημόσια διοίκηση, στις προϋποθέσεις ασκήσεως του εν λόγω επαγγέλματος περιλαμβάνονται οι δυνατότητες προαγωγής και, επομένως, τα κριτήρια συμμετοχής σε εσωτερικούς διαγωνισμούς. Η υποχρέωση αναγνώρισης της ακαδημαϊκής ισοτιμίας του διπλώματος καθιστά την προαγωγή και, εν τέλει, την άσκηση του επαγγέλματος αυτού δυσχερέστερη για τους υπηκόους κράτους μέλους που κατέχουν επαγγελματικό τίτλο χορηγηθέντα εντός άλλου κράτους μέλους σε σχέση με τους κατόχους του απαιτούμενου στην Ισπανία διπλώματος.

77 Το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει ότι, δεδομένου ότι στη δημόσια διοίκηση ο υπάλληλος μπορεί να τοποθετηθεί σε διάφορες θέσεις, οι θέσεις δίδονται με κριτήριο όχι τα συγκεκριμένα επαγγελματικά προσόντα, αλλά τους ακαδημαϊκούς τίτλους, δηλαδή τον διδακτορικό τίτλο, τον μεταπτυχιακό τίτλο ή το δίπλωμα του μηχανικού ή του αρχιτέκτονα. Η απόφαση περί αναγνώρισεως επιτρέπει την πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα, χωρίς να περιέχει ένδειξη σχετικά με το επίπεδο του απαιτούμενου ακαδημαϊκού τίτλου. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας είναι απαραίτητη, προκειμένου να διαπιστωθεί ποιον ακαδημαϊκό τίτλο κατέχει ο υποψήφιος που απέκτησε τα προσόντα του εντός άλλου κράτους μέλους.

78 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, όταν έχει εφαρμογή η οδηγία 89/48, ένας δημόσιος οργανισμός κράτους μέλους, που υποχρεούται να τηρεί τους κανόνες της συγκεκριμένης οδηγίας, δεν μπορεί πλέον να απαιτεί την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας των τίτλων του ενδιαφερομένου από τις αρμόδιες εθνικές αρχές (βλ., σχετικά, αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, C-234/97, Fernández de Bobadilla, Συλλογή 1999, σ. I-4773, σκέψη 27, και της 14ης Ιουλίου 2005, C-141/04, Πέρος, Συλλογή 2005, σ. I 7163, σκέψη 35).

79 Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, το άρθρο 3 της οδηγίας 89/48 επιβάλλει ο κάτοχος διπλώματος χορηγηθέντος εντός ενός κράτους μέλους να έχει τη δυνατότητα όχι μόνον προσβάσεως σε νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα εντός άλλου κράτους μέλους, αλλά

και ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τους κατόχους διπλωμάτων της ημεδαπής.

80 Κατά συνέπεια, οι εθνικές αρχές υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι οι κάτοχοι επαγγελματικών προσόντων αποκτηθέντων εντός άλλου κράτους μέλους έχουν τις ίδιες δυνατότητες προαγωγής όπως οι κάτοχοι αντίστοιχων επαγγελματικών προσόντων αποκτηθέντων στην ημεδαπή. Επομένως, εν προκειμένω, εφόσον, στην Ισπανία, το επάγγελμα του μηχανικού έργων οδοποιίας το ασκούν οι κάτοχοι ισπανικού διπλώματος που έχει αποκτήθει μετά από σπουδές πενταετούς διάρκειας, ο κάτοχος διπλώματος χορηγηθέντος εντός άλλου κράτους μέλους και παρέχοντος στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει, ενδεχομένως κατόπιν μέτρων αντισταθμίσεως, το ίδιο επάγγελμα στην Ισπανία πρέπει έχει τις ίδιες δυνατότητες προαγωγής όπως οι κάτοχοι του προαναφερθέντος ισπανικού διπλώματος. Τούτο ισχύει ανεξαρτήτως της διάρκειας των σπουδών που απαιτούνται για την απόκτηση του εν λόγω διπλώματος.

81 Συγκεκριμένα, ένα δίπλωμα που χορηγήθηκε εντός άλλου κράτους μέλους, εφόσον αναγνωριστεί κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 89/48, ενδεχομένως κατόπιν αντισταθμιστικών μέτρων, τεκμαίρεται ότι παρέχει τα ίδια επαγγελματικά προσόντα με το ισπανικό δίπλωμα. Υπό τις συνθήκες αυτές, το να μη διαθέτει ο κάτοχος του χορηγηθέντος εντός άλλου κράτους μέλους διπλώματος τις ίδιες δυνατότητες προαγωγής με τους κατόχους του αντίστοιχου ισπανικού διπλώματος, μόνον και μόνον επειδή το δίπλωμα αυτό αποκτήθηκε μετά από σπουδές μικρότερης διάρκειας, θέτει τους κατόχους διπλώματος άλλου κράτους μέλους σε δυσμενέστερη θέση, απλώς και μόνο διότι απέκτησαν ταχύτερα αντίστοιχα προσόντα.

82 Κατά συνέπεια, η απαίτηση περί αναγνώρισεως της ακαδημαϊκής ισοτιμίας δεν είναι συμβατή με το άρθρο 3 της οδηγίας 89/48, τουλάχιστον κατά το μέτρο που η εν λόγω αναγνώριση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές ακόμη και για υποψηφίους που επικαλούνται μόνο δίπλωμα χορηγηθέν εντός άλλου κράτους μέλους και αναγνωρισθέν κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 89/48.

83 Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο της Ισπανίας,

- μη αναγνωρίζοντας τα επαγγελματικά προσόντα μηχανικού που αποκτήθηκαν στην Ιταλία, κατόπιν πανεπιστημιακών σπουδών που πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου στην Ισπανία και

- θέτοντας την ακαδημαϊκή αναγνώριση των προσόντων αυτών ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή των μηχανικών που διαθέτουν επαγγελματικούς τίτλους αποκτηθέντες εντός άλλου κράτους μέλους σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές στη δημόσια διοίκηση,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 89/48 και, ειδικότερα, από το άρθρο 3 αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

84 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα και αυτό ηττήθηκε, το Βασίλειο της Ισπανίας πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο της Ισπανίας,

- μη αναγνωρίζοντας τα επαγγελματικά προσόντα μηχανικού που αποκτήθηκαν στην Ιταλία, κατόπιν πανεπιστημιακών σπουδών που πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου στην Ισπανία και
- θέτοντας την ακαδημαϊκή αναγνώριση των προσόντων αυτών ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή των μηχανικών που διαθέτουν επαγγελματικούς τίτλους αποκτηθέντες εντός άλλου κράτους μέλους σε εσωτερικό διαγωνισμό για προαγωγές στη δημόσια διοίκηση,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2001/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2001, και, ειδικότερα, από το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.